

DRÁMA NÉLKÜL

Posztforradalmi novella

V A R G A Z O L T Á N

Nem csodálom, ha csodálkozik, atyám, dehogyan csodálom. Hiszen erre nyilván álmában sem számított. Vagy talán mégis? Legtitkosabb álmai váltak volna valóra?... Ne zavartassa magát, főleg pedig ne féljen: utolsónak szánt elhatározásomat nem fogom megváltoztatni. Igenis gyónni kívánok, könnyíteni a lelkemen, ha úgy tetszik, de azért ne higgye, hogy mindent megbántam. Egyet csak, egyetlenegy a bűneim közül.

Helyesebben mindazon tetteim közül, amelyeket ön, atyám, ha másért nem, hát hivatalból csakis bűnnek tekinthet. Mindenekelőtt a gyilkosságaimat természetesen, legyen szó akár saját kezűleg, harc közben kioltott emberéletekről, akár a parancsomra törtétekről, vagyis a közvetlenekről ugyanúgy, mint a közvetettekről, mivel azok... Igen, így, pontosan, ahogy gondolja is, mivel ezek az ügy érdekében történtek, következőképpen hitből fakadtak.

Kivéve azt az egyet csak, azt a bizonyos közvetettet, aminek köszönhetően ezekben a pillanatokban is itt lehetek még, és aminek ön is köszönheti, atyám, hogy, bizonyára nem kis örömére, sőt elégtételére, végighallgathat. Feltéve, hogy lesz hozzá még erőm és időm... de talán nem ártana itt némi imát bevetni... Mert azt az egyet, azt azért igen... valójában nem is a gyilkosságot, hiszen nem is én követtem el, hanem a túlélését csak, azt azért mégis megbántam, vagy ami ennél is több, mélységesen szégyenkezem miatta.

Amiért akaratom ellenére ugrottam át, nem a magam árnyékát, mert az tudvalevőleg lehetetlen, hanem a magam halálát. Amiért cserbenhagytam valakit, akivel... akivel együtt kellett volna elmennem.

Ám ha még most sem értené, mire gondolok... De talán tartsunk sorrendet inkább.

Még ha a legelején kezdeni szükségtelen is, elvégre valamit mégiscsak ismernie kell a múltamból, na meg emlékeznie is azokra az időkre. Amikor

csapatommal jól fél éve jártam már az őserdőt, törtettem, törtettünk, cu-kornádrengetegekben, csörtettem, csörtettünk, tőlem és tőlünk telhető nesztelenséggel, mindannyiunkat jótékonyan elfedő, de arcunkat-kezünket összeszabdáló banánültetvények sűrűségében, hol itt, hol ott szakítva meg telefonvezetékeket, döntve ki távíróoszlopokat, robbantva föl trafóállomásokot vagy rohanva meg egy-egy őserdei katonai tábort, isten háta mögötti helyőrséget is – rajtaütésszerűen, ahogy mondják, sőt, ahogy az elő van írva. Döntő csapásokat ugyan nem mérve még, de azért épp elég galibát okozva, hogy úgy hihessük, ügyünk nem is áll rosszul. És hát úgy véltük, ez csak a kezdet, nem mintha biztosak lettünk volna, hogy megérjük a végét is, ám ha az ember hisz az ügyben... mindenesetre én a magam érdekéért küzdöttem, ellentétben a többiekkel, társaim túlnyomó többségével legalábbis, akik igenis a maguk érdekeiért, amint azt annak idején mondtuk nekik, tulajdon jól felfogott érdekeiért szálltak harcba. Bár azért ők is számítottak rá, hogy egyszer akár még be is keríthetnek bennünket. Bármikor és bárhol, tehát az Erőmű közelében és addigi legambiciózusabb vállalkozásunk során, ami így sajnos az utolsó is lett.

Amikor is mindössze ketten maradtunk Pedróval, először életben csak. Azután fogolyként is. Mindenre készen.

Talán még felkészülve is. Legalábbis ami engem illet, mivel én csakugyan rég készültem rá, nem is tudom, mióta, meglehet, kezdettől fogva, vagy legalábbis jóval előbb már, semhogy ügyünkért harcolni kezdtem. Végigjátszani szerepemet, képzelőerőmhöz mérten több lehetséges változatot jó előre részletekbe menően is kidolgozva, figyelembe véve, hogy csakugyan a kiuttalanság helyzetébe kerülve aligha lesz időm hosszas töprengésekre. Ám hogy Pedro kidolgozta-e a magáét? á, dehogya, szegény Pedro, ugyan már, hogyan is tehetne volna? Elvégre sokkal írástudatlanabb volt ennél, következőképpen ártatlanabb is. Igen, atyám, ártatlan, makulátlanul, úgy, ahogy mondom, bármennyire jó néhány élet is száradt a lelkén: ő volt a mesterlövészünk. Senki rajta kívül nem volt képes olyan távorról leszedni az őrt, félhományban vagy holdfénynél, sőt csillagfényben, s nem holmi távcsoves drága fegyverrel, valóságos céllövő zseni, világbjának is lehetett volna. Győzelem után, mondjuk, ha győzünk, ám ha nem, ha minden úgy történik, ahogy történt is, éppen ha életben marad, mi lehetett volna vajon belőle? Ha netán velünk se tart, ha mi, seregünket gyarapítandó, mondjuk talán úgy, hogy egy jobb világ reményével kecsegtetve, el nem csábítjuk, robotoló bérmunkás egy ültetvényen, aminek indult is, netán ónbányász? Nagyvárosi fényektől elvakítottan, luxusvillák tőszomszédságában favelalakó?... Bár éppenséggel eljuthatott volna Párizsba is, transzvesztitává transzformálódva, hormoninjekciók fejlesztette keblekkel felszerelve, ahogy azt sokan teszik manapság?... Szegény Pedro, bizonyára így sem él-

ne már, pedig a lányos képével mintha még predesztinálva is lett volna valami ilyenféle szerepre, elképzelhető, hogy jobban játszotta volna. Bármennyire távol állt is tőle akkoriban minden szerep, túlságosan azonos volt ehhez saját magával.

Meg egészen fiatal is, tizenhét, ha jól emlékszem, legfeljebb tizennyolc, teifelesszájú, így is mondhatnám. Ha ugyan ez illene a kékesfekete hollóhajához. Meg a mandulavágású indiánszeméhez és a bőre barnaságához.

Pedig eleinte úgy látszott, elfogadhatóra sikerül majd formálnom.

Legalábbis ami az időt illeti, mivel a sorsunkra várakozás erre kínált lehetőséget. Őszinte csodálkozásomra, hiszen elfogatásunk pillanatában talán még azon sem csodálkozom, ha időnk se marad a csodálkozásra. Legfeljebb a túlvilágon csak, amiben, már megbocsásson, atyám, minden gyónási eltökéltségem ellenére, ma is csupán némi erőfeszítés árán érzem magam hinni képesnek. Csak hát a dolgok másképpen alakultak, vagyis hát helyszínen történő azonnali likvidálásunk nem várt elmaradása még bizonyos reményeket is támasztott bennünk: hátha valamelyik csapatunk kormánykatonákat ejtett foglyul, alkalmasint tiszteket is, amiért is elképzelhető, hogy csere tárgyát képezzük, legalábbis én, személy szerint. Mivel ami Pedrót, megint csak szegény Pedrót illeti, nem hiszem, hogy sokat számított. Ellentétben velem, aki mégiscsak parancsnok voltam, emellett az apám fia is – bármennyire nem sejtettem is, mi lehet ennek kapcsán, ha ugyan van ilyen egyáltalán, fogvatartóim elképzelése. Mert ha némileg más a helyzet, ha ugyancsak az apám fiaként, de a kormánycsapatok tisztjeként kerülök a mieink, illetve akkor nem a „mieink” fogságába, mi sem lett volna természetesebb, mint hogy fogvatartóim, nagyon is az ügy érdekében, tehát a legmesszemenőbben altruista céloktól vezérelve, törekedjenek a legbusább váltságdíjat kéréselni szülőatyámból, aki, mind atyai szeretetből, mind kötelességből, minden bizonnal habozás nélkül fizetett volna. Így azonban... mert szinte a hangját is hallani véltem: „Azt kapja csak, amit megérdemelt!”, rendíthetetlen szilárdsággal nyilatkozni meg, elképzelhetetlenül, hogy elhatározásában bárki is befolyásolja, alighanem mindössze néhány nem megfakult, hanem nagyon is eredeti színeiben megmaradt Kodak-Eastmancolor fényképpel pótoltszülőanyám rimánkodó könnyei sem, amennyiben eredetijük is létezik még, ámbár... végtére is alig tudok valamit kettejük kapcsolatáról. Úgyhogy amennyiben fogvatartóim esetében ez a szempont egyáltalán számításba jött, egy lehet a magyarázat csak: fogvatartóim apámat túlságosan is köznapi embernek vélték. Feltételezett számításokban némileg mellékutakra is tévedve, nem arra számítva, hogy a kormánynak vagy a hadsereg parancsnokának fizet majd, hanem valamelyik miniszternek vagy más befolyásos kormányhivatalnoknak, a hadsereg valamelyik magas rangú tisztjének – annak érdekében, hogy a kicserélendők

listáján szerepelhessek. Ha ugyan nem egyszerűen arra gondoltak: ilyen befolyásos személyiség fiával mégsem lehet csak úgy, rövid úton elbánni. Így hát apámhoz nem is nagyon fűztem reményeket, jobban mondva, igyekeztem nem fűzni hozzá, vagy ha, akaratlanul, mégis lettek volna ilyen reményeim, minden bizonnyal mélységesen szégyeltem őket. Ezért is határoztam el, hogy, amennyiben, feltéve, de meg nem engedve, megítélésem ellenére, mégis kész lenne tenni valamit értem, segítségét csakis akkor fogadom el, ha ezzel Pedrón is segíték egyben. Nélküle egy tapodtat sem!, jelentettem ki magamban erre az eshetőségre is fölkészülve, bármennyire nem biztos is, hogy megakadályozhattam volna a dolgok illetén való alakulását. De hát apám, mondom, aligha mozdította volna értem akár a kisujját is, függetlenül attól, befolyásolta-e egyáltalán fiúi mivoltom fogvatartóim magatartását.

Ámbár tudták rólam, ki vagyok. Ramirez főhadnagy, az egységünket körülzáró szakasz parancsnoka, nyomban rám ismert.

Pontosabban pár pillanatnyi gyanakvó fürkészést követően csak. Én is őrá, szinte azonnal, épp elégszer tisztította ki velem a csizmáját, elsőéves hadapród koromban még, sőt ismételtette meg velem a műveletet nemegyszer háromszor-négyszer is egymás után, rangidős harmadévesként, ekképpen is előlegezve, hogy dicsőségére válik majd hivatásának. Nem kis mértékben nyilván ahhoz is hozzájárulva, hogy fekete bárányhoz és majdani Úgyért küzdőhöz illően, idejében mondjak búcsút a szóban forgó intézmény falainak éppúgy, mint az atyai szeretet korábban sem túl nagy bőséggel adagolt melegének is.

– Nicsak, nicsak, Domingez! – lépett hozzám tekintetében a maga módján örömteli felismeréssel. Mielőtt, most már maradéktalanul önmagát adva, leplezetlen kárörömmel sziszegte volna: – Ez aztán a váratlan és kedves meglepetés, nem is mertem volna remélni. Csodálkozni persze nincs okom, elvégre a megfutamodás természetes folytatása a zászló elárulása.

– Ki-ki a maga zászlaja alatt, Ramirez – válaszoltam kimérten. – De ezért ne feledd, hogy áruolóval vitába szállni önmagunk megalázása. Fogollyal meg egyenesen képmutatás is.

– Ahogy gondolod – jegyezte meg lebiggyesztett ajakkal. – Úgyhogy, ha így jobban tetszik... – tette hozzá nyomban, lendületes, egyensúlyomból kibillentő pofonjával egyidejűleg.

Mielőtt mindkettőnket húsba vágóan összekötöztek. Megelőzve, hogy kimondhassam, amennyiben Pedróval máris végezni kívánnának, tegyék azt nyomban velem is, készen ugyan a sorsában való osztozás vállalására, de ismét anélkül csak, hogy képes legyen az események alakulását bármi-képpen is befolyásolni.

De hát ekképp döntöttek. E döntésüknek megfelelően hurcolva el ben-

nünket az Erőmű helyőrségének otthonát képező Erődbe és szállásolva el annak egy kazamatájában – így, igen, atyám, lévén egy erődnek kazamatái és nem cellái. Bármennyire nem tudom is, hogy az a nyomorúságos sötét lyuk, ahová Pedróval vetettek minket, és amelynek kis rácsos négyszögén, úgy ahogy illik, mindössze az ég egy parányi darabkáját láthattuk, miben különbözött a leghétköznapibb börtöncellától. De hát ennek az én fülemben valahogy némiképp japánosan csengő „kazamata” szónak számomra sajátos a stílusértéke, használata, minden sötétsége ellenére vagy épp ezáltal feltétlenül emeli fényét az Ügyért raboskodóknak... Különben elnézést, atyám, összeviszsa fecsegek itt mindenfélét stílusértékről, sőt, mintha csak az idő nem is sürgetne, lépten-nyomon kitérőket is teszek, ahelyett hogy a pillanat emelkedettségéhez igazodva inkább a gyónás stílárus követelményeihez alkalmazkodnék. Ám azért meg kellene értened, hogy ami vésszen közelinek látszó végóránkat illeti, végső fokon ez is stíluskérdés volt. Elvégre az ember életében egyszer hal csak meg, holmi Ügyért meghalni meg éppenséggel keveseknek jut osztályrészül. És hát a mártírhálálnak ugyanúgy megvan a maga stílusa, mint a gyónásnak, s nem is csak kollektív értelemben, egyfajta viselkedésbeli konfekcióárúként, ami persze jobb híján viselhető is. Csak hát én, amióta csak az eszemet tudom, mindig is nehezen viseltem (el) a viselkedésbeli konfekciót, valószínűleg ezért nem bírtam, a kadétiskolát sem, éppúgy nem, mint később a szemináriumot, így, igen, sokkal inkább ezért, semmint hitbeli fogyatékoságaim azon jelei miatt, amelyek már az idő tájt is mutatkozni kezdtek, amikor apám, másfajta egyenruhát, illetve viselkedésbeli konfekciót vélvén számomra a katonai helyett megfelelőnek, falai közé végül is bekényszerített. Attól tartok, nem kellően értékelve, amire pedig büszkének illetet volna lennie, nevezetesen, hogy a jelek szerint egyedi példány vagyok, magam választotta feladatra alkalmas csak, testre szabottra. Nem mintha eleve elutasítottam volna minden feladatot, dehogyan, nagyon is kerestem őket, elvégre ha így lett volna, sohasem állok az Ügy szolgálatába. Ám ha egyszer megkaptam, helyesebben megtaláltam őket, nagyon is a magam képére és hasonlóságára igyekeztem őket formálni – annyira, hogy könnyen meglehet, sajnálatos bekerítésünk az Erőmű közelében, végül is ennek lett a következménye. Akárcsak az is, hogy túlságosan korán kerültem szembe tulajdon stílusosan kivitelezett halálom, legfőképpen méltóságom megőrzése feladatával. És hát a magunk halála mindenekelőtt a magunk ügye, a szó legszorosabb értelmében magánügy... bármennyire ott lássam is tekintetében a tiltakozást, atyám, attól tartok, hangsúlyozottabban is, semhogy pusztán hivatalból fakadna. Elmélyülést, magányt kívánó.

Csak hát nem voltam egyedül. Ez is volt a baj tulajdonképpen.

Nem mintha kívántam volna az egyedüllétet vagy éppen szabadulni Ped-

ro társaságától. Épp csak így vele is foglalkoznom kellett, nemcsak magammal. Eleinte, hátha csakugyan csere tárgya leszünk, vagy éppen – rajtaütés-szerűen és csodával határos módon – a mieink szabadítanak ki bennünket. Később meg őt is felkészíteni a hozzá, emberi mivoltához és az Ügyhöz, méltó halálra. Figyelembe véve, hogy mivel kivégeztetésünk minden valószínűség szerint együtt és egyszerre következik be, aligha hihető, hogy viselkedése, tartása, amint mondják, nem fogja a magamét is befolyásolni. Mivel hát, minek tagadjam, tartottam ettől.

– És ha tényleg meghalunk? – kérdezte egyszer Pedro. – Mi lesz az utolsó szavunk? Ugye, majd a szabadságot éltetjük, ugye életetni fogjuk?

– Mindent életetni fogunk, Pedro – feleltem –, mindent, amit kell. A Szabadságot, az Ügyet, a Mozgalmat, ahogy az hősökhez illik.

Majdnem mártírt mondtam, alkalmasint vértanút, szerencsére idejében ráébredve még, hogy alkalmazkodnom kell Pedro fogalom- és szókészletéhez. Csak hát az is eszembe jutott mindjárt, hogy szegény Pedro bizonyára harsányan kiáltva, eltorzult arccal és felemelt ököllel, íjként megfeszülő testtel képzelel el magát az éltető halál eme felemelő pillanatában, holmi forradalmi emlékmű figurájaként, jóllehet nyilván én képzelem csak, hogy képzelel, mivel hol is láthatott volna, távol az ilyenféle műalkotások régióitól, ilyenfajta emlékművet... de valahogy ott rejlett a lényében, vagy éppen a magam hőöket emlegető szavai hívták benne, illetve bennem élere. Mérhetetlenül messze attól, ahogy én a magam végét képzeltem. Alkalmasint mellőzve az éltetést, ami már csak azért sem tűnt számomra olyan roppant merészségnek, amilyennek Pedro feltehetőleg hitte, mivel a végkifejlet e zárószakaszában már nyugodtan kiálthatunk bármit, úgy is az következik be, ami amúgy is bekövetkezne. Pedig talán elégedettnek kellett volna lennem, Pedro elszántságával voltam is talán... inkább csak magamat nem tudtam elképzelni sehogyan sem ebben a pózban, cséppet sem hatott könnyednek, nélkülözött minden eleganciát. Úgyhogy ezen akár mosolyoghat is, atyám, ugyan, mi fenét is akarok itt most az eleganciával, annál is inkább, mivel az elegancia nagyon is távol esik az Ügytől, sőt az Ügy éppenséggel az elegancia ellenében történik, elnézést, történt... Csak hát én ilyennek, a maga nemében elegánsnak képzeltem el a haláloamat, nyomban, amint lehetősége árnyként rám vetült, miután az Ügy szolgálatába álltam: hogy akár nekem szegezett fegyvercsövekkel szemben álljak is, akár a „bitó” alatt, némán álljak csak, ajkam körül inkább fáradt fölényt, semmint kihívó gúnyt kifejező mosollyal. Hogy miért éppen így?... Ma sem tudnám megmondani, de egyszerűen ilyen volt a kép, annyira ilyennek jelent meg képzeletem tükrében, hogy ha van tükör a cellában, pardon, a kazamatában, talán még ki is próbálom azt a mosolyt, azt a bizonyos mosolyt, ami már a kamaszarcomon is ott volt valamikor, többnyire megfellebbezhetetlen döntésekbe tor-

kolló atyai dorgálások meghallgatása közben, a felsőbbes tekintetben és hanghordozásban szinte tapinthatóan ott érezve a vele szembeni engesztelhetetlen gyűlöletet, éppen amiért azt fejezi ki, amit ki is akartam vele fejezni: végighallgatlak, alá is vetem magam akaratomnak, de belül érintetlen maradok, szavaid nem hatolnak el a lelkem mélyéig. Bármennyire nem engedte sohasem indulatkitörésben is kifejezésre jutni ezt a megátalkodott mosolyommal szembeni gyűlöletet, úgy nézve át rajta, mint olyasvalamin, ami nem ér föl hozzá, finoman formált vonású, arisztokratikusan keskeny arcán ugyanilyen mosollyal: az enyémmel – ami az övé volt végeredményben. Kettőnké, közös tulajdonunk, hogyha úgy tetszik. Úgyhogy miképpen is lehetett volna köze Pedrónak hozzá?... Pedig annak idején felmerült, mi lenne, ha azt ajánlanám neki, ne kiáltson semmit, ne éltesen semmit, mosolyogjon csak. Ám ahogy így elképzeltem, azon nyomban beleborzongtam. Abba, hogy nevetnem kell: Pedro ezzel a tőlem tanult mosollyal a karikatúrám lehetne csak, pojácaként hatna mellettem, Pedrótól, ha csakugyan a szótlanságra venném rá, legfeljebb összeszorított fogú hallgatás telhetne ki, görcsös akarás csupán.

Ide jutva éreztem különben először Pedrót mérhetetlenül távol magamtól. Vagy talán általában is a Pedrókat, akikért az Ügyet vállaltam. Pedig azelőtt a csapatban jóban-rosszban osztozva magam velük egynek éreztem, lényem határait elveszítve feloldódni véltem közöttük.

Emiatt is váltam tanácsstalanná, nem tudva, mit is kezdjek Pedróval. Miképpen is formáljam elfogadható partneremmé, nehogy a magam elképzeléséről kelljen lemondanom miatta – mert különben mi marad nekem?... Nem szólván arról, hogy mivel úgy látszik, egy ideig csakugyan fennállt a kicseréltetésünk lehetősége, és így sorsunk eldőltere várakozó raboskodásunk a vártnál is tovább húzódott, Pedro mindinkább terhemre volt, egyre több gondot kezdett okozni. Minden porcikájában motorikus lény lévén, szakadatlanul izgett-mozgott, örökösen le-föl járt kazamatává kinevezett cellánkban, ismételten megvizsgált minden sarkot, láthatólag azután is a szabadulás lehetőségét kutatva, hogy világosan értésére adtam, ami a szökési terveket illeti, eleve fel kell hagynunk minden reménnyel. Pedig nyilván ilyesmire gondolva kért meg többször is, hogy a vállamra állva az ablakon kitekinthessen, amíg csak az örök ezt az udvarról észre nem vették, és berontva hozzánk, alaposan helyben nem hagytak bennünket. Emellett be nem állt a szája, hacsak nem aludt éppen. Mert időnként huzamosabb álmatlansági periódus után hosszú alvashullamba zuhant, ilyenkor napokon át alig adott életjelet, nem nyúlt az ételhez sem, inni és vizelni kelt föl csak, hogy azután embrionális pózába visszakuporodva ott folytassa, ahol abbahagyta – pillanatokra megszakadt álmát is talán. Később meg újult erővel a fecsegést, pihentető intermezzója véget értével. Többször a falujáról me-

sélt, családjáról, szüleiről, testvéreiről, akikről egy idő után megtudhattam, hogy, közük számítva őt magát is, tizenketten vannak összesen, hét élő és öt halott, nyolc fiú és négy lány, ha jól emlékszem, bár meglehet, hogy fordítva, név szerint is felsorolta őket, neveiket azonban sehogyan sem tudtam megjegyezni magamnak. Még kevésbé, hogy kik az élők köztük, és kik a holtak. Ámde összességükben mintha még többen is lettek volna tizenkettőnél. Főleg mert több is szerepelt köztük ugyanazon a néven: legidősebb bátyját például Juannak hívták, csak hát beszélt egy másik, tizenegy éves Juanról is, meg egy harmadikról, aki csecsszopó volt még, de hűgaként emlegetett nem kevesebb mint négy Mariát, néneként három Anitát, öcsceként három Josét és két Fernandót, bátyjaként három Franciscót és ugyancsak három Pablót, sőt egy másik Pedrót is, akit szintén a bátyjának mondott, amiért is, ha mint parancsnokára és az Ügy beavatott felkentjére nem tekint rám istenként, mivel sokáig nem tudtam eligazodni közöttük, szellemi képességeimet illetőleg bizonyára lesújtó véleményt alakít ki rólam magában. Mivel igencsak időbe telt rájönnöm, hogy Pedro ugyanolyan nehezen képes különbséget tenni született testvérei és unokatestvérei, sőt másod- és harmad-unokatestvérei, valamint nagybátyjai és nagy-nénjei, illetőleg unokaöccsei és -húgai között, mint élő és halott testvérei közt. Azaz természetesen képes volt, ám ezek a különbségek valahogy elhanyagolhatóan mellékesek voltak számára. Legalább annyira, mint nekem a magam családja. Ide értve annak történetét is. Pedig apám kitarótan igyekezett megismertetni konkviztádor őseim tetteivel, több alkalommal a családi krónikát is kezembe nyomva. Őszinte rémületemre. Mivel aligha tudnék önnek ezen kívül még valamit említeni, atyám, ami ilyen kétségbeejtően lett volna képes nem érdekelni... Ha meg éppen nem ezekről mesélt, többnyire kérdésekkel ostromolt, vagyis nekem kellett beszélnem. Főleg a győzelmünket követő Új Világról, miképpen is rendezzük be, illetve miképpen fogunk mi magunk – amennyiben mégis megérjük – benne berendezkedni. Csak hát én nagyon is tudtam, hogy a világnak azokon a részein, ahol az Ügy győzelem után, illetve hatalmon van, enyhén szólva nem éppen rózsás a helyzet, annyira nem, hogy erről Pedro előtt jobb nem beszélni. Bármennyire hittem is, hogy mi majd jobban csináljuk. De hát kézzelfoghatónak mutatni meg valamit, ami számomra még csak nem is cseppfolyós, hanem alig légnemű, mondhatni plazmaállapotban van, olyan valakinek, akinek csak kézzelfogható dolgokról lehet fogalma... Mert neked, atyám, mégiscsak könnyebb: aranypalotaként írni le a túlvilágot, angyalok karával, bármennyire nem is így képzeled el a magad számára, sőt annál inkább képes vagy hinni benne, minél kevésbé képzeled el egyáltalán magadnak... De hát hogyan vázoljam fel én az e világi enyémet? Pedro számára! Hogy azután elviselhető formában legyen képes meghalni érte... Dráma

nélkül, jobban mondva visszafogott dráma mellett, stílusosan, ahogy már mondtam.

Attól tartok, elfeledve, hogy a halál kinek-kinek a maga drámája. Úgy-hogy Pedro is csak a maga stílusában halhat meg, és nem az enyémben.

Pedig talán meg is birkózik a maga feladatával, ha bután meg nem zavarom. Megemlítve neki a mindenki által ismert, de előtte ismeretlen formulát – hogy tudniillik a bátorság nem egyéb, mint a félelem eltitkolása. – Olyan nincs, hogy valaki ne féljen a haláltól, Pedro – mondtam neki egy alkalommal.

– És aki megöli magát? – kérdezte erre.

– Az is fél, Pedro. Épp csak az élettől jobban, mint a haláltól.

– De hát én nem félek, commandante – nézett rám elcsodálkozva. – Hidd el, nem félek. Elhiszed nekem?

– El, Pedro – válaszoltam.

Pedig valójában ekkor kezdtem neki nem hinni, nem gondolva rá, hogy alighanem éppen ekkor billentettem ki egyensúlyából. Mivel előbb is félt, hogyne félt volna. Inkább érezve csak, de nem tudva róla. Ellentétben velem, mivel én tudtam csak, hogy félnem *kell*, egyszerűen, mert *nem lehet*, hogy ne féljek, anélkül hogy félelemből valamit és éreztem volna. Pedig néha szinte kerestem magamban ezt a félelmet, már-már hiányoltam is. De csak tulajdon hasonmásomra találtam a helyén, arra színész magamra, akinek az én instrukcióim szerint kell majd a rá kiosztott szerepet eljátszania. Meg persze egy másik színészre is, Pedróra. Fellépésem partnerére, aki a rettegett bukásba engem is magával ránthat.

Nem tudni, mikor. Lehet, hogy még hosszú idő múlva csak, de lehet, hogy holnap. Bármelyik pillanatban értünk jöhettek.

Ahogy jöttek is. Egészen váratlanul jelenve meg. Hogy hát indulás, gyereünk. Ami éppúgy jelenthette a veszthelyet, mint azt, hogy kicserélnek bennünket.

Mivel kérdésünkre, hogy hová megyünk, ennyit mondtak csak: – Majd meglátjátok.

Nem beszélve még egy meglepetésről. Mert az udvaron álló két akasztófát és a két szolgálatkészen bőre tágított hurkot, óreinktől közrefogva, menet közben vettem csak észre. Ahogy mintha nem is mi haladtunk volna előre, felénk közelítettek.

Pár lépés után már, a csupán odafent mellénk szegődő Ramirez kíséretében. Mondanom sem kell talán, mekkora gyönyörűséggel szemlélt bennünket.

– Eszerint itt most akasztás lesz – fordultam hozzá, hitem szerint arcom máris a kialakulófélben levő rég tervezett mosollyal.

– Úgy döntöttünk, hogy kár a golyó belétek.

- És a hadbíró-sági tárgyalás? Kimarad a műsorból?
- Légy nyugodt, a papírok rendben lesznek.
- Ha nektek jó, nekem is. Kettőnk közül nem én vagyok a törvényes rend védelmezője...

Ekkor kezdett el üvöltölni Pedro. Vagy sikoltani inkább, artikulátlanul, magas fejhangon.

Azaz hát várj csak, atyám, ez a meghatározás mégsem mondható éppen pontosnak. Mivel Pedro üvöltésének azért megvoltak a maga szakaszai, fokozatai, fejlődési fázisai, úgy is mondhatnám. Első helyzetfelismerő kiáltás ugyanis egyetlen, torkából irtózatosan kiszakadó „Ááááááá!”-nak hangzott, s csak azután ment át „Eeeeeeeeeeee!”-be, bár meglehet, valójában mintegy a könyörgés imperatívuszaként „Neeeeeeeeeee!” akart lenni, határozottan a könyörgésé és nem a tiltakozásé, mielőtt kitépte volna magát őrei szorításából, egyetlen pillanatra csak, hatalmas rántással, de mégsem menekülve, aminek természetesen éppúgy nem lett volna értelme, mint annak, amit tett, hogy tudniillik földre vesse magát előttük, s esdeklő szavakat is megpróbáljon kipróbálni magából, alighanem a Szent Szűzet, az Úr Jézust és minden szentjeit emlegetve könyörögni kegyelemért, átölelve a beléje rúgó csizmás lábakat, miközben könnye és taknya-nyála egybefolyt a valamelyik ütés vagy rúgás nyomán eleredő orra vérével. Bár nem is ez volt az egészben a legszörnyűbb, az sem, hogy kiürülő hólyagja csíkot hagyott a nadrágra szárán, meg az udvar porában is, ahogy tovább vonszolták, hanem hogy... éppen az történt, amitől a legjobban féltem, hogy kiüvöltötte magából, ami – hogyne lett volna – bennem is ott volt. Mert ha netán férfiasan küzd, és nem makrancos gyerekként köti magát, ha rúg és harap... bár nem hiszem, hogy ettől sokat változhatott volna szememben. Mert hogy is mondjam önnek, atyám, én mindig rettenetesen utáltam a toporzékolva visító gyerekeket, ha pedig valamelyik földre vetette magát, legszívesebben úgy rúgtam volna bele mint egy futball-labdába, hogy nagy ívben repüljön el valahová messze, a háztetőkön vagy a hegyeken túlra, meg hát a sírás, akármilyen sírás... ezért nem jöttem ki soha a nőimmal se, uram isten, mit nem adtam volna olykor egy nőért, ha nem sír többet, mint egy nem is túlságosan férfias férfi, közülünk, latinok közül... hogy a gyűlölt gringók pökhendien gumirágó nyugalmáról ne is beszéljek. Mert hát csakugyan, rezzenéstelen Jenki faarccal gumit rágva állni az akasztófa alatt, úgy, ahogy ők sportolóként szoktak állni nemzeti himnuszuk hangjai mellett, ez se lett volna rossz éppen... vagy az apám nemesen önfegyelmező szenvtelensége, hogy azért ő se maradjon ki a felsorolásból, bármennyire gyűlöltem, éppen a ridegségéért... Igen, a gyűlölet, atyám, alkalmasint ezért is tartozom vallomással mindenekelőtt. Amiért engem inkább ez a gyűlölet és nem az irántuk érzett szeretet vezetett Pedróékhoz, ám az egy

más ellentétébe átcsapó hirtelen hangulatváltozásaitak szintén gyűlöltém, hogy az egyik pillanatban egymás belét ontánák ki vagy a hajuknál fogva vonszolják asszonyaikat, a másikon meg bocsáss meg, könnyes összeborulás, hogy hol zokogás és átkozódás, hol meg Ollé!, tánc, heje-huja, ezért kívántam volna egész világukat gyökerestül felforgatva emelni ki őket az éhség, a kosz, a tetvek, a butaság és az ösztönösség mocsarából, és kényszeríteni bele őket az értelem felszabadító kalodájába, nem annyira a boldogságuk érdekében kívánva egyetlen hatalmas rúgással elküldeni mindezt a háztetőkön, sőt a hegyeken túlra, hanem mert olyanokként, amilyenek, elviselhetetleneknek találtam őket – a szó esztétikai értelmében undorítóknak. Vagy éppen gyűlöletesnek, ugyanolyan gyűlöletesnek, amilyen Pedro is volt ezekben a pillanatokban. Amikor az „Eeeeeeeeeee!”-je vagy „Neeeeeeeeeeeeee!”,-je már „Íííííííííí!”-be ment át, malacvisitásként jutva el a szoprán legmagasabb tartományába vagy azon is túl még, ultrahanggá változva... Ó, hogy gyűlöltém, atyám, ó, hogy gyűlöltém! Amiért elrontotta az egész játékot. Játékomat, hogy az egészet játéknak vegyem... – Mind ilyenek a katonáid? – pillantott rám Ramirez oldalról, elhúzott szájjal.

– Ez csak egy szerencsétlen, hülye gyerek, Ramirez. De azért nem bánám, ha adnál öt percet, nem szívesen halok meg ezzel egyszerre.

– Kérlek, ahogy óhajtod.

Ám egy pillanatra azért mintha meghökkent volna. Mielőtt készséggel arról is biztosított, gondoskodik róla, hogy mindent jól lássak. Arról is, hogy fejemet el ne fordítsam. Nemcsak utolsó rágásairól, hanem előbb is még, a máskor résre húzott, de most tágra nyílt indiánszeméről, a rám vetett tekintetéről, miközben hátramenetben kényszerítve mind közelebb a nemléthez, továbbvonszolják, úgyszólván... mert attól tartok, észre kellett vennie a mosolyomat, az enyémet is, a rég tervezett, de arcomra fagyottat, s ugyanígy Ramirezét is, a vigyorát, a rajtam, rajtunk diadalmaskodót, ám ami az ő számára talán azonos is volt az enyémmel, akár még azt is hitte, hogy összemosolygunk, hogy én talán majd nem is követem, hogy őt akartam csak oda juttatni, ahová jutott, hogy őt csak, őket akartuk... Nem tudhatom, végleg kiszorult-e már az élet belőle, amikor az első akna közénk csapódott, utána meg gyors egymásutánban még három, mielőtt kint kelepelni kezdtek volna a gépfegyverek is.

Hogy most csendben, békésen halhassak meg. Tőlem telhetően dráma nélkül, szabályszerűen, ágyban, párnák közt.

(1990)